

drugega pa zadi pripravljajo, kedar hočejo voz iz luže potegniti!

Iz Celja. (Občni zbor celjske čitalnice) je 17. nov. t. l. č. gg. Antona Žuža, častnega kanonika, nadžupnika in dekana na Laškem, Dr. Štefana Kočevarja, cesarskega svetovalca in okrajnega zdravnika v Celji, Davorina Terstenjaka, župnika na Ponikvi, zaradi njihovih premnogih zaslug za Slovence z velikim navdušenjem enoglasno za svoje častne ude izvolil. Lepe diplome se jim bodo v prihodnjih dneh po posebnih deputacijah izročile. Dr. Bleiweiss pa je že od 1862. častni ud celjske čitalnice in zato so se ta večer njegove velike zasluge za slovenski narod posebno povdarjale ter se je sklenilo, da mu za sedemdesetletnico čitalnica po predsedniku in dveh udih svoje visoko spoštovanje in čestitanje izrazi, kar se je 19. nov. tudi zgodilo. 22. nov. so Vukovarski tamburaši celjske čitalničarje nepričakovano prijetno razveseljevali. Po dovršenem programu so igrali in popevali hrvaške in slovenske narodne pesmi, s čemer so se občinstvu še posebno prikupili. Dne 15. dec. 1878 ob 6. uri zvečer bo imela pa čitalnica svoj letni občni zbor s programom: Govor predsednikov, tajnikovo in blagajnikovo poročilo, zadnji poročuje tudi o knjižnici, predlog za spremembo pravil, volitev novega odbora in predlogi posameznih udov. Ta zbor bo posebno živahen, ker se bodo razkrivali viri mlačnosti in malomarnosti za narodno stvar in društveno življenje, po katerem se posameznik kakor cela skupina gladi in lika. Razpravljalo se bode pa tudi o sredstvih, po katerih bi se dalo tej neprijetni in škodljivi prikazni v okom priti.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Vodja nemških ustavo-vecv v avstrijskih delegacijah, znani Herbst, je zopet hudo udaril po ministru Andrassyju. Ta je potrebo zasesti Bosno in Hercegovino poslancem spretno in prepričevalno dokazoval tako, da so mu dovolili potroške ministerstva vnanjih zadev. Vendar 35 milijonov, kojih je za Bosno in Hercegovino tirjal za l. 1879. so mu odbili. Ali ker so videli, da vojakov v turških deželah pustiti ne kaže, dovolili so 15 milijonov za najsilnejše potrebe do meseca aprila 1879. Videlo se jim je, da bi najrajše ničesar ne dovolili. Ubogi vojaki bi naj tako vsled pomanjkanja državne podpore prisiljeni bili Bosno in Hercegovino brž zapustiti in deželi Turkom zopet izročiti. Ova turkoljubna želja nemških ustavakov razvidna je posebno iz tega, da je večina sprejela poslanca Schauppa poročilo o delovanju ministra vnanjih zadev, namreč grofa Andrassyja. Poročilo močno graja ministra, zakaj ni šel Turkov branit zoper Rusa, zakaj je Turkom vzel Bosno in Hercegovino itd. Andrassyja je to tako razžalilo, da je žugal ministrotvanje odložiti. No Slovani pa tudi sploh dosledni av-

strijski domoljubi ne bodemo žalovali, če ta magjarski gospod enkrat naše vnanje zadeve boljšim rokam izroči, čeravno mu v tem prav damo, da je sosedne turške dežele Avstriji pridobil. Kajti ravno on je mož, ki 7 let uže gospodstvo ustavovernih liberalcev podpira in dualizem drži; sedaj ga šibajo le lastni neporedni otroci; sam si je kriv, ako mu pišče več kakor kvoklja vedeti hoče! Nekoliko se je ustavovercem uže vklonil; državni zbor je na Dunaj sklican za 10. dec., da bodo turkoljubni ustavaki dobili zahtevano priliko razpravljanja o Berolinskem miru. Isto bo tirjal ogerski državni zbor in ker se mu sedaj tirjatev odreči ne more, zadobi Avstrija novo rano — tudi zunanje zadeve cesarstva bodo uklonjene pod dualizem, razklane na dvoje. Ostane še le skupna vojska in cesar ob enem ogerski kralj! Drugo vse razdvojeno! To pa najbolj veseli magjarske rovarje in tiste nemške ustavake, ki črez avstrijske meje poželjivo škilijo in molijo — Bismarka! Ogerske delegacije so dovolile 300.000 fl. za novo ladijo oklopnico in potrebni denar za nakup konjev vsem stotnikom pri pešcih ter so si ti tukaj navskriž z ustavovernimi delegacijami, ki so vse ovo zavrgle. — Naši škofje so se za frančiškane in kapucine potegnili, naj se jim državna podpora ne odvzame; pri sedanjem liberalnem ustavaštvu v državnem zboru in ministerstvu ni gotovo, če bodo kaj opravili. Čehove so obhajali v Pragi 500letni spomin na smrt kralja Karola, ki jim je ustanovil vseučilišče. V Ljubljani razsaja med vojaki legar, v Pongračevi kosarni je zbolelo 50 mož. — Mesta Sarajevo in Zagreb so generalu Filipoviču podelila častno meščanstvo, v Ljubljani so pa isto počastenje branili nemčurski mestni zastopniki, a naposled vendar sklenoli. — Magjarski turkoljubi so v Budimpeštu 4 pedarde ali papirne kroglice z dinamitom vneli in pri ministru Tiszaju tako vse šipe potrupali. V nedeljo 1. dec. se je general Filipovič od vojske poslovil, general Württemberg ga je imenoval drugega Radeckija, mesto Sarajevo bilo je razsvitljeno; 2. dec. je Filipovič odpotoval, dolgo spremljan od generalov in oficirjev. Pred odhodom je 4000 fl. sporočil za stavljenje škofijskega katoliškega sedeža v Sarajevu! —

Vnanje države. Ruski car je v Moskvo došel, bržčas hudo bolen, ker je svojega sina naslednika priporočeval. Bavarski kralj na Nemškem stavi na otoku Kijemskega jezera grad, ki bo stal svojih 34 milijonov gold. Nemški cesar se je vrnil v Berolin, kder so ljudem prepovedali imeti puške, revolverje itd. ter 40 socializmov iztirali, med njimi 2 poslanca. Tudi na Italijanskem izganjajo socialiste. Bolgari bodo 1. jan. volili svojega kneza. Angleži čejo zasesti Skutarji, turško mesto v Aziji, Carigradu ravno nasproti. Če se to zgodi, je gotovo, da vderejo Rusi v Carigrad in sultana v Azijo preženó. V Afganistanu se pa Angležem slaba godi, od enega oddelka, ki je namenjen v Kandahar, ni nič čuti, drugi pod Robertom je

prišel do 12.000 črevljev visoke Sefid-gore in trčil na toliko sovražnikov, da je moral nazaj, tretjemu pa so Afgani prišli pri Muzjedu za hrbet in ga stiskujejo prav hudo. Na večih mestih so Afgani vdrlji v Indijo in močno razsajajo. Angleški prvi general Brown je odstavljen. Rusi pa baje iz Kokanda drapljejo nad Kažmir v Indijo. O Kažmiru trdijo, da je ondi bil paradiž; tako lepa je dežela!

Za poduk in kratek čas.

Mala gimnazija pri sv. Tomažu nad Veliko nedeljo.

Čestiti bralci se bržčas močno čudijo napisu! Gimnazija, latinska šola pri sv. Tomažu? Kdo je slišal kaj o njej? Ruška nad Mariborom, ki je prenehala uže pred 100 leti, ta je znana slovenskemu svetu. Ali o gimnaziji pri sv. Tomažu ne vemo ničesar! Toda le potrpite! Napis je istinit. Lepa farna cerkev sv. Tomaža stoji mali 2 uri na severu od velike nedelje med prijaznimi hribi, ki rodijo sladko vince, ljutomersčanu prištevano. Dobre $\frac{1}{2}$ ure od cerkve v lepi dolini na okrajni cesti v stari Ptuj je precej velika ves „Savci“ in nad njo proti jugu „Savski breg“. Ko se ta prijazni hrib uže do polovice zniža in vinogradi prenehavajo, stoji med rodovitnimi njivami mala pa čedna hiša. V njej je od l. 1820–60 gospodaril pošten lončar, po imenu Juri Herman — ali kako so ga slovenski ljudje nazivljali: Erman — in ta je bil prvi, zadnji in edini profesor gori omenjene male gimnazije.

Jurijev oče, tudi lončar, poslal je svojega dečka, ki je kazal bistro glavico, na gimnazijo v „Varožlin“. Gimnazija imela je takrat samo 6 razredov ali „šol“. Juri jih je izvrstno dokončal. Bil je med odlikovanimi navadno prvi ali drugi. Da bi še izvršil tako zvane visoke modroslovske šole, sedaj 7. in 8. razred gimnazije, podal se je l. 1814. v Gradec. Kako še stari ljudje dobro pomnijo, bile so takrat po naših deželah zaradi občne neplodnosti hude letine in močna draginja. Naš Juri ni imel več seboj, kakor samo 20 fl. Ti so bili uže prvi mesenc potrošeni. Kaj pa sedaj? Slabo je se živelo do sedaj, ker je bilo vse sila drago, a zanaprej se pa nikakor ni dalo živeti. Oče denarjev ne zmore več, ubogi slovenski dijak je v velikem nemškem mestu popolnem nepoznan in brez podpore, nikder ne najde dobrotnikov. Tužnim srcem vzeme od Gradca slovo in se poda na svoj dom v Savskem vrhu. Tukaj se popreme očinega rokodelstva, misleč, da v kratkem dojdejo boljši časi. Čakal jih je več let, a pričakal jih ni in zato naš Juri ostane — lončar, za očetom pa gospodar malega zemljišča. Okoli l. 1820. je vlada prepovedala v gimnazije sprejemati mladenčev, ki so več stari, kakor 14 let. Vsled te postave bila je mnogim pot do višjega šolstva in omike nagloma zaprta, zlasti kmetskim fantičem, ki so takrat bolj

pozno v gimnazije prihajali. Vendar je postava imela polajzbo, da se pri fantih, ki so do 14. leta vsaj prvi razred gimnazije dovršili, dalje ni oziralo na starost. Tega se poslužil naš Juri Erman in pomaga mnogim ukaželjnim mladenčem v gimnazijo, čeravno so 14. leto uže prekoračili. On jih začne doma v svoji hišici podučevati. Ko so bili dovoljno izurjeni za 1. ali 2. razred gimnazije, pelje jih na skušnjo, katero so navadno izvrstno opravili ter postali pravi gimnazijalni dijaki.

Kakov pa je bil šolski red v Ermanovi gimnaziji? Takrat bila je latinščina najvažniši predmet. Erman je tedaj gledal, da so se njegovih učenci v latinščini dobro izurili. Pozdravljati so morali latinski. Ko so k poduku prihajali, moral je vsak reči: „bonum mane, domine instructor“, t. j. dobro jutro, gospod učnik! Stanovanja in živeža ni imel nobeden dijak v Ermanovi hiši. Kateri so bili od daleč, ti so stanovali pri kmetih v Savcih. Pred ukom so molili latinski, potem pa se posedli za mizo, vsi kraj stene, vsak na svojem mestu. Razvrsteni bili so po svojih zmognostih in marljivosti. Nad glavo vsakemu je visela tablica z napisom: primus, secundus, tertius itd., t. j. prvi drugi, tretji. Vsled tega so vedno tekmovali med seboj za častnejše mesto. G. profesor je pa sedel za lončarskim stolom, pridno sukaj po svojem kolesu in zdeloval — piskre, zraven pa razlagal latinsko slovnico. Tudi šiba bila je vedno blizu, vendar profesor nje nikoli ni jemal v roko, eden izmed učencev bil je za „familias-a“ ter je na zapoved profesorjevo vsakega kaznil, kako si je zaslužil.

Izmed učencev, kolikor jih je pisatelju znanih, živijo še sledeči: 2 hvalevredno pastirujeta v naši škofiji (č. g. Franc Repa, župnik pri sv. Jakobu v Slov. gor., rojeni pri sv. Lenartu v Slov. gor. l. 1812 in č. g. Janko Simonič, kaplan pri sv. Petru v gornji Radgoni, rojeni l. 1823 Ured.), eden je pa kot župnik uže v pokoju (č. g. Ozmeč Janez, bivši župnik v Žetalah, rojeni pri sv. Tomažu l. 1813. Ured.), eden, mislim starosta, je med lazaristi na Dunaju (Franc Cajnkar Ured.) Dva sta umrla pred večimi leti kot duhovnika v Sekovski škofiji, namreč: č. g. Jožef Simonič, župnik na Kleku višje Radgone, rojeni pri Mali nedelji, in č. g. Paul Trojnar, kaplan, rojeni pri sv. Lenartu v Slov. gor. Dva ali trije so tudi kot duhovniki umrli na Hrvaškem, to pa kot redovniki; eden, mislim, bil je celó gvardijan pri kapucinih v Karlopagu, eden še baje živi nekde na Ogerskem, namreč „Vajda“ iz Lahonsčaka, to pa kot premožen oskrbnik neke velike grajščine. Gril, najizvrstniša glavica izmed vseh, je baje iz gimnazije preminol, da nihče ne vé kam; eden, rojen pri sv. Trojci v Slov. gor., moral je šolo zapustiti, ker so mu stariši umrli, ter živi kot pošten posestnik pri sv. Lovrencu v Slov. goricah.

Naš vrli Erman bil je visoke rasti, močnih kosti, vedno raven kakor sveča. Po nedeljah in